HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ויקדש עצמו בשעת תשמיש אמרו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהבנים שלו שנאמר [1]הנה נחלת ה׳ בנים שכר פרי הבטן מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סגי מאי שכר פרי הבטן א״ר חמא ברבי חנינא בשכר (א)שמשהין עצמן בבטן כדי שתזריע אשתו תחילה נותן לו הקב״ה שכר פרי הבטן: בית שמאי אומרים [וכו׳]: מאי טעמייהו דבית שמאי אי נימא משום דכתיב [2]ותתחלחל המלכה (ב)ואמר רב מלמד שפרסה נדה הכא נמי אגב ביעתותא דמלאכא דמותא חזיא והאנן תנן (ג)שחרדה מסלקת את הדמים הא לא קשיא פחדא צמית ביעתותא מרפיא אלא הא (ד)דתנן ב״ש אומרים כל האנשים מתים זבין וב״ה אומרים אין זב אלא מי שמת זב (ה)אקרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו אלא טעמא דב״ש כדתניא (ו)בראשונה היו מטבילין כלים על גבי נדות מתות והיו נדות חיות מתביישות התקינו שיהו מטבילין על גבי כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות בראשונה היו מטבילין על גבי זבין מתין והיו זבין חיין מתביישין התקינו שיהו מטבילין על גבי כל האנשים מפני כבודן של זבין חיים:

מתני׳ [א]האשה שמתה ויצאה ממנה רביעית דם מטמאה משום כתם (ז)ומטמאה באהל רבי יהודה אומר אינה מטמאה משום כתם מפני שנעקר משמתה ומודה רבי יהודה ביושבת על משבר ומתה ויצאה ממנה רביעית דם שהיא מטמאה משום כתם אמר רבי יוסי לפיכך אינה מטמאה באהל: **גמ׳** מכלל דתנא קמא סבר אף על גב דנעקר דם משמתה מטמאה משום כתם אמר (רבי) זעירי (ח)[ב]מקור מקומו טמא איכא בינייהו: ומודה רבי יהודה: מכלל (ט)דתנא קמא סבר באהל נמי מטמא אמר רב יהודה דם תבוסה איכא בינייהו (י)דתניא איזהו דם תבוסה פירש ר״א ברבי יהודה הרוג שיצא ממנו דם בין בחייו בין במותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא ספק בחייו ובמותו זהו דם תבוסה וחכמים אומרים [ג]ברה״י ספקו טמא ברה״ר ספקו טהור אלא איזהו דם תבוסה [ד]הרוג שיצא הימנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו בחייו ומיעוטו במותו ספק מיעוטו בחייו ורובו במותו זהו דם תבוסה רבי יהודה אומר הרוג שיצא ממנו רביעית דם והיה מוטל במטה ודמו מטפטף לגומא טמא מפני שהטפה של מיתה מעורבת בו וחכמים [ה]מטהרין מפני

ויקדש עצמו. לשמש בצניעות: **שמשהין.** להוציא את הזרע: **פחדא למית.** דאגת ירא כי הכא מפני פחד כרכום והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שהחרדה מסלקת הדמים: **ביעתותא.** הבהלות פתאום שאדם רואה או שומע נבהל מרפיא: **אלא הא דתנן כל האנשים.** המתים מחזקינן להו כזבין סמוך למיתתן ואי טעמייהו דב״ש משום ביעתותא דמלאך המות זכרים היכי מטמאו הא זכר אינו מטמא באונס דקרינן ביה מבשרו ולא מחמת אונסו: **אלא טעמייהו דב״ש.** מדרבנן משום כבוד זבין התקינו שיהו מטבילין כלים של סמוך למיתה אף על פי שלא נגעו בהם לאחר מיתה: **[כלים].** אף הכלים של קודם למיתה: **מתביישין.** שאפילו במיתתן הם משונין מכל אדם: **מתני׳ מטמא משום כתם.** דדם נדה במשהו דאי משום טומאת מת לא מטמא אלא ברביעית: **ומטמא באהל.** אם כל הרביעית יחד: **שמטמאה משום כתם.** שנעקר מחיים: **גמ׳ לת״ק מקור מקומו טמא.** הילכך אף על גב שנעקר לאחר מיתה מטמא בנדות מפני שהיה במקור מחיים ואע״ג דלאחר מיתה לאו רואה היא: **באהל נמי מטמא.** בתמיה. הרי יוצא מחיים: **דם תבוסה איכא בינייהו.** לר׳ יהודה הואיל וספק הוא ספק אם נעקר כולו מחיים ספק אם נעקר מקצתו לאחר מיתה הוה דם תבוסה ומדרבנן מטמא באהל דמדאורייתא עד שתהא רביעית לאחר מיתה ור׳ יוסי סבר האי לאו דם תבוסה הוא דכיון דכורעת לילד הוא כולו נעקר מחיים: **איזהו דם תבוסה.** דאמרינן בפירקין דלעיל (דף סב:) דטומאתו דרבנן: **בחייו ובמותו.** שהתחילה הרביעית לצאת מחיים ספק כולו מחיים ספק כולו במותו זהו דם תבוסה וטמא מדרבנן באהל כדאמרי׳ בפירקין דלעיל [שם] דם תבוסה דרבנן: **וחכ״א.** זה אינו הואיל ואיכא לספוקי שמא כולו במותו הוה ליה ספק טומאה דאורייתא ברה״י וספקו טמא: **אלא איזהו דם תבוסה.** דטומאתו מדברי סופרים: **הרוג שילא כו׳.** דפשיטא לן דלא נפיק מיניה רביעית שלמה לאחר מיתה. וספק רובו מחיים כו׳ רבותא אשמועינן דאע״ג דמספקא לן אי רובו מחיים גזר עליה טומאה ומיהו אי הוה נמי רובא לאחר מיתה אין טומאתו מן התורה דרביעית שלמה דמת בעינן ומיהו אי הוה פשיטא לן דרובא מחיים לא גזרו עליה: שראשון

והאנן תנן שחרדה מסלקת הדמים. בלאו מתניתין דהכא הוה מצי למפרך אדרב אלא אגב דקאי לפרושי מתני׳ פריך אמתניתין: **אלא** טעמא דבית שמאי (מ)כדתנן בראשונה. משמע דהך לא אתי כב״ה ותימה דבסוף מועד קטן (דף כז:) תני לה גבי שאר בראשונה דקתני התם דהוי הילכתא פסיקתא משמע דכולהו הלכתא כמו שהתקינו לבסוף ובתוספת׳ דמכילתין (פ״ט) קתני לכולהו ואומר ר״ת דברייתא דהכא איירי בכלים שהיו עליה סמוך למיתה ומודו ב״ה בכלים שיש עליהם טומאת זבה אבל פלוגתא דמתניתין ארישא דזב וזבה מטמאין באבן מסמא עד שימוק הבשר כו׳ שמא יתעלפה והך חומרא מוקי בית שמאי בכל הנשים שמטמאין באבן מסמא עד שימוק הבשר והא דוקא פליגי ב״ה ועוי״ל דבראשונה דהכא היינו דמתחילה היו נוהגין כב״ה ולבסוף התקינו לכ״ע שיהיו נוהגין כבית שמאי: **מטמא** משום כתם. פי׳ כדם נדה במשהו דאי משום מת בעי רביעית: **מקור** מקומו טמא איכא בינייהו. לת״ק מקומו טמא ולא לענין שיהא הדם הנוגע בו טמא טומאת מגע דאפילו בלא מקור ליטמא אפי׳ (נ)פחות מרביעית משום דנגע במת אלא כתם ראייה גמורה קאמר שיטמא הדם במגע ובמשא אע״ג דלאו רואה היא לאחר מיתה הואיל והיה במקור מחיים ומשעת כבוס ליכא לטמויי כמו כתם דהא ודאי השתא הוא דאתא דם ולא מהני טומאת כתם אלא להיות טומאה בפחות מרביעית [במשהו]: **בין** בחייו בין במותו. מפרש ואזיל ספק בחייו כולו ספק במותו כולו ספק בחייו ובמותו קלת בחייו קלת במותו: **ה״ג** בפי׳ ר״ח ובתוספתא דאהלות (פ״ד) הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו מחיים כו׳. ורבינו שמואל כתב דלא איתפרש ומפרש ר״י ועדיין לא פסק הדם משמת ושמא הולך ורבה עד שיהא רביעית שלמה ואף ע״ג דהשתא ליכא אלא רובו לאחר מיתה דגזרו אטו כולו מדין דם תבוסה אבל כשראינו כשפסק משמת לא גזרו עליו דין דם תבוסה כי בודאי לא יצא רביעית לאחר מיתה במה שיצא אחרי כן ודמו מטפטף לגומא (ס)(שמא) מספקא ליה לר״י אי בעי רבי יהודה ועדיין לא פסק כרבנן וטיפה של מיתה לאו דוקא אלא הכי קאמר ומה שיטפטף לאחר מיתה אינו מתבטל ראשון ראשון אלא מצטרפין כולן עד שיהא בו שיעור לטמא ורבנן מטהרים (ע)דראשון ראשון בטל או דילמא לא בעי עדיין לא פסק וטיפה דנקט דוקא מדקאמר לקמן שאני אומר טיפה של מיתה עומדת לה על העץ הא אם ירדה למטה הוה מטמא רבי יהודה אע״ג דאין דרך לעמוד על העץ אלא מעט ורבנן דקאמרי ראשון ראשון נפסק רבותא קאמר אפילו לא פסק כיון דאינו אלא מטפטף ראשון ראשון בטל והרב ר׳ יהודה בן ה״ר י״ט מפרש ועדיין לא פסק פירוש מלהיות שותת אילו היה מטפטף היה טהור דראשון ראשון בטל וחכמים דבתר הכי היינו תנא קמא דמפרשי טעמייהו אמאי פליגי אדרבי יהודה מפני שראשון ראשון נפסק וכן נמי ר׳ יהודה בתר הכי מפרש טעמא אמאי פליג אדר״ש שאני אומר טיפה של מיתה עומדה על העץ ור״ת מפרש ועדיין לא פסק שאחר שנודע לנו שמת ראינו שלא פסק ובודאי איכא מיעוט לאחר מיתה כדמפרש ואזיל ספק רובא מחיים ספק מיעוט כו׳ ואתא לאפוקי מתנא קמא דאמר אפי׳ היכא דאיכא לספוקי שמא יצא כולו מחיים טמא: **ודמו** מטפטף לגומא. רבי יהודה נקט גומא משום שהזכיר טפטוף שיהא יחד ומצטרף דבלאו גומא אינו מתערב יפה אלא נוטף כאן וכאן אבל רבי שמעון דנקט שותת אפילו בארץ מתערב יפה:

מסורת הש״ס

א) [לעיל לא:], ב) סוטה כ: מגילה טו., ג) לעיל לט. סוטה כ:, ד) [צ״ל דתניא], ה) [לעיל לה. וש״נ], ו) [תוספתא פ״ט הי״א] מ״ק כז:, ז) חולין פז:, ח) [לעיל טז. וש״נ], ט) [נ״א מכלל דר״י סבר. רש״א], י) [תוספתא דאהלות פ״ד ה״ו ע׳ אהלות פ״ג מ״ה ותמה הר״ש הא דמייתי הכא מברייתא ושביק מתני׳], כ) [ויקרא טו], ל) [כריתות ח:], מ) [צ״ל כדתניא], נ) [עי׳ תוי״ט מה שתמה על זה מפ״ב מ״ה דאהלות], ס) ר״מ מ״ז [וצ״ל טמא], ע) [ע׳ בחולין פז. בתוס׳ ד״ה רואין אותו],

תורה אור השלם

1. הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן: תהלים קכז ג
2. וַתָּבוֹאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיַּגִּידוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מָרְדֳּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל: אסתר ד ד

מוסף רש״י

ותתחלחל. נתמסמס חלל גופה (מגילה טו.). **שחרדה מסלקת את הדמים.** דקתני הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה, מפני שאורח בזמנו בא, ר״מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה, אם בדקה אחרי כן ומצאתה טהורה, ולא אמר אורח בזמנו בא, שחרדה מסלקת את הדמים (סוטה כ:). **פחדא צמית.** דאגה שאינה באה פתאום אלא דואגת שמא יבאו אויבים להורגה, צומת את המקור מלהוציא דם, ואפילו בשעת וסתה (שם). **ביעתותא.** הבאה פתאום כגון זו שלא היתה חרדה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בצערה, וכן באסתר שבאת לה שמועת מרדכי פתאום, מרפיא. הדמים, פותח את המקור (שם). **מבשרו.** מכח אברו ומתוקף יצרו (כריתות ח:). **על גבי נדות מתות.** הכלים שנשתמשו בהן בעודן בחיים שנטמאו בנגיעתן, שהנדה מטמאה בנגיעתה אדם וכלים (מו״ק כז:). **והיו נדות חיות מתביישות.** שעושין בהן מה שאין עושין לשאר מתות (שם). **מקור מקומו טמא.** וכל דם הבא דרך שם ואפילו אינו דם נדה, הוי אב הטומאה לטמא אדם טומאת ערב, ואם נגעה בטהרות טמאים (לעיל טז.).

עין משפט נר מצוה

סא א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ מטמאי משכב ומושב הלכ״ט סמג עשין רלה:
סב ג מיי׳ פ״ב מהל׳ טומאת מת הל״ד סמג שם:
סג ד מיי׳ שם הל״ג:
סד ה מיי׳ שם הל״ד:

תוס׳ הרא״ש

אלא טעמא דב״ש כדתניא בראשונה כו׳. תימה דמשמע דהך ברייתא דב״ש היא ובמוע״ק קטן מייתי לה בהדי שאר בראשונה דקאמר בראשונה היו מוליכין לבית האבל כו׳. בראשו׳ היתה הוצאת המת קשה לקרוביו כו׳. ובתוספתא קתני להו לכולהו בהדי הדדי ומשמע דקי״ל הכי כמו שהתקינו לבסוף. ואומר ר״ת דברייתא דהכא איירי בכלים שהיו עליה סמוך למיתה דמודו ב״ה דאותו יש להם טומאת זיבה. ופלוגתא דמתניתין קיימא ארישא דקתני דנדה מטמאה באבן מסמא עד שימוק הבשר והך חומרא מוקמי ב״ש בכל הנשים. וב״ה פליגי עלייהו בהא. והכי מייתי מהך ברייתא דכי היכי דתקינו חכמים לטבל כל בגדים סמוך למיתה משום כבוד זבין חיים ה״נ תקינו לב״ש דכל הנשים (מחמירות) [מטמאות] באבן מסמא. או א״נ הכי קתני בראשונה היו נהגין כב״ה ולבסוף התקינו כב״ש: מקור מקומו טמא. ותימה תיפוק לי בלא טעם דמקור שהרי נגע במת. וצ״ל שמחמת טומאת מקור חשיב כדם נדה אע״פ שנעקר ממנה משמתה ומטמאה במשא כדין דם הנדה וכעין החרדל: מכלל דר׳ יהודה סבר באהל נמי מטמא. הא כיון דא״ר יוסי אינו מטמא באהל א״כ מיירי בשנעקר הדם מחיים: דרה״ר ספיקו טהור. ולא החמירו בו חכמים לעשות אותו דם תבוסה כיון דשמא יצא כולו מחיים. ורש״י פירש דחכמים דאין להחמיר ולומר דטמא מדאורייתא ברשות היחיד וברשות הרבים ספיקו טהור מן התורה אבל טמא משום דם תבוסה דרבנן. אלא איזהו דם תבוסה דאינו אלא מדרבנן אפי׳ ברה״י כגון היכא דפשיטא לן דלא נפיק רביעית שלם לאחר מיתה: הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק. כך כתוב הגירסא (בס״פ) [בתוספתא] וה״פ ועדיין לא פסק ויכול להיות רבה עד שיהא בו רביעית מדם שלאחר מיתה או גזרו בו טומאה אע״פ שאין בו רביעית אבל אם פסק כבר דידעינן דתו לא יהיה רביעית לאחר מיתה לא גזרו בו. י״מ ולא פסק כלומר שותת (ששתת) דאי מטפטף ונפסק ראשון ראשון בטל והיינו כרבנן [דסיפא] דמטהרי בהכי. וי״ס דגרסי ועדיין לח וה״פ דאי נקרש מקצתו אותו שנקרש בא מחיים וכאילו הוא בפני עצמו ואין כאן רביעית:

רבי